

Złożenie wniosku o doręczenie uzasadnienia postanowienia a dopuszczalność zażalenia na postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym w postępowaniu egzekucyjnym

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2022 r., III CZP 85/22¹

Złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia i doręczenie postanowienia z uzasadnieniem nie stanowi przesłanki dopuszczalności zażalenia na postanowienie, o którym mowa w art. 766¹ § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r., poz. 1805; dalej: k.p.c.).

Sławomir Cieślak

Uniwersytet Łódzki

scieslak@wpia.uni.lodz.pl

ORCID 0000-0002-1596-465X

<https://doi.org/10.26881/gsp.2023.1.09>

Glosa

1. Stan faktyczny

Zagadnienie prawne rozstrzygnięte w glosowanej uchwale wyłoniło się w sprawie, w której w sądowym postępowaniu egzekucyjnym oddalono na posiedzeniu niejawnym skargę trzeciodłużników na postanowienie komornika sądowego o ukaraniu ich grzywną. Postanowienie sądu powszechnego o oddaleniu tej skargi zostało wydane na posiedzeniu niejawnym i wraz z uzasadnieniem doręczone skarżącym, którzy wnieśli na nie zażalenie. Sąd działający jako sąd drugiej instancji odrzucił to zażalenie z uwagi na to, że skarżący nie wystąpili z wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia tego postanowienia oraz o jego doręczenie wraz z uzasadnieniem, co – zdaniem sądu rozpoznającego zażalenie – stanowiło warunek dopuszczalności tego zażalenia (art. 331 § 2 w zw. z art. 361 i art. 13 § 2 k.p.c.). Na postanowienie sądu o odrzuceniu zażalenia wniesiono kolejne zażalenie, w którym skarżący argumentowali, że skoro otrzymali postanowienie wraz z uzasadnieniem sporządzonym z urzędu zgodnie z art. 766¹

¹ Biul. SN 2022, nr 3–4.

§ 1 k.p.c., to dla skutecznego wniesienia zażalenia nie było konieczne złożenie wniosku o uzasadnienie tego postanowienia. W toku rozpoznawania zażalenia sąd działający jako sąd drugiej instancji powziął poważne wątpliwości i przedstawił SN zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia stosownie do art. 390 § 1 w zw. z art. 397 § 3 i art. 13 § 2 k.p.c.

2. Analiza prawna

Zagadnienie prawne przedstawione SN powstało wskutek zmiany stanu prawnego wynikającej z ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U., poz. 1469; dalej: nowelizacja ustawy). Ustawodawca wprowadził bowiem jako zasadę w postępowaniu cywilnym, że jednym z warunków dopuszczalności wniesienia środka odwoławczego w postaci apelacji lub zażalenia jest uprzednie wystąpienie z wnioskiem o sporządzenie i doręczenie zaskarżonego wyroku lub postanowienia wraz z uzasadnieniem (art. 369 § 1, art. 394 § 2 zdanie pierwsze w zw. z art. 328 i art. 357 k.p.c.). Sąd Najwyższy trafnie zwrócił uwagę w uzasadnieniu głosowanego orzeczenia, że celem zmiany przywołanych przepisów było wyłączenie, co do zasady, możliwości wnoszenia środków odwoławczych bezpośrednio, a więc bez uprzedniego złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia, co zostało połączone z wprowadzeniem opłaty stałej od tego wniosku na podstawie dodanego art. 25b ust. 1 ustawy z dnia 25 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r., poz. 1125, ze zm.). Na mocy nowelizacji ustawy dodano do kodeksu postępowania cywilnego także art. 766¹ § 1, w którym ustawodawca nałożył na sąd obowiązek sporządzenia z urzędu uzasadnienia postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym w postępowaniu egzekucyjnym, jeżeli przysługuje od niego środek zaskarżenia. Jest to przepis szczególny w stosunku do art. 357 § 2¹ zdanie pierwsze k.p.c.² Do czasu wejścia w życie ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U., poz. 614; dalej: nowelizacja ustawy z 2023 r.)³ norma zawarta w art. 766¹ § 1 k.p.c. nie regulowała jednak kwestii doręczenia uczestnikowi postępowania postanowienia z uzasadnieniem.

To milczenie ustawy stało się źródłem wątpliwości, czy sporządzone z urzędu postanowienie sądu podlega także doręczeniu z urzędu, a następnie – czy pomimo

² Tak: D. Olczak-Dąbrowska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, red. T. Szancitło, Warszawa 2019, Nb 1 do art. 766¹. Podobnie: J. Jagieła [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. 2, red. T. Zembrzuski, Warszawa 2020, s. 822; Z. Woźniak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, red. J. Gołaczyński, D. Szostek, Warszawa 2019, Nb 1 do art. 766¹, s. 440.

³ Mocą nowelizacji ustawy z 2023 r. w przepisie art. 766¹ § 1 wyraźnie przewidziano obowiązek sądu doręczenia z urzędu wraz z uzasadnieniem także postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym. W ten sposób ustawodawca rozwiązał problem pojawiający się w praktyce w sposób zaproponowany wcześniej w głosowanym orzeczeniu SN.

doręczenia z urzędu uzasadnienia postanowienia warunkiem dopuszczalności zaskarżenia tego postanowienia za pomocą zażalenia pozostaje złożenie dodatkowo wniosku o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem stosownie do art. 357 § 2¹ zdanie drugie w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

W głosowanej uchwale SN uznał, że: „Złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia i doręczenie postanowienia z uzasadnieniem nie stanowi przesłanki dopuszczalności zażalenia na postanowienie, o którym mowa w art. 766¹ § 1 k.p.c.”. Sformułowanie tego poglądu jest pierwszą wypowiedzią SN w odniesieniu do rozstrzyganego problemu procesowego, co nie budzi zdziwienia, jeśli weźmie się pod uwagę, że potrzeba zajęcia stanowiska przez SN wynika z niedawnej nowelizacji ustawy. Pogląd ten zasługuje na pozytywną ocenę i ma duże znaczenie porządkujące dla praktyki postępowania cywilnego. Przez usunięcie mogących pojawiać się wątpliwości na tle wykładni art. 766¹ § 1 k.p.c. uchwała SN pozwala utrzymać poziom formalizmu procesowego we właściwych granicach, dzięki czemu regulacja procesowa zapewnia przewidywalność skutków czynności uczestników postępowania i ma znaczenie gwarancyjne⁴. W szczególności skarżący, po otrzymaniu postanowienia z uzasadnieniem, doręczanego z urzędu na podstawie art. 766¹ § 1 k.p.c., może się spodziewać, że w terminie tygodniowym od jego doręczenia skutecznie zostanie wniesione zażalenie, bez konieczności uprzedniego składania dodatkowego wniosku o doręczenie mu postanowienia z uzasadnieniem.

Uzupełniając argumentację SN, warto jeszcze poruszyć kilka zagadnień. W pierwszej kolejności zasługuje na podkreślenie odwołanie się przez SN w tej argumentacji do racjonalności rozwiązań procesowych. Skoro w przywołanym przepisie wprowadzono obowiązek sądu sporządzenia z urzędu uzasadnienia postanowienia, na które przysługuje środek zaskarżenia, trzeba uwzględnić cel tego unormowania, które odnosi się tylko do postanowień wydawanych na posiedzeniu niejawnym w sądowym postępowaniu egzekucyjnym. Jako postępowanie o charakterze wykonawczym powinno się ono cechować w szczególnym stopniu sprawnością i skutecznością w porównaniu z etapem rozpoznawczym postępowania cywilnego. Wprowadzenie różnicy w uzasadnianiu postanowień wydawanych w postępowaniu rozpoznawczym i egzekucyjnym trzeba interpretować jako rozwiązanie mające na celu przyspieszenie udzielania ochrony prawnej w egzekucji sądowej. Cel ten może być zaś osiągnięty jedynie w sytuacji, w której postanowienie uzasadnione z urzędu zostanie także z urzędu doręczone wraz z uzasadnieniem uczestnikowi postępowania egzekucyjnego⁵. Tylko taka wykładnia art. 766¹ § 1 k.p.c. spełnia kryterium racjonalności regulacji procesowej

⁴ Na temat gwarancyjnego znaczenia formalizmu procesowego i potrzeby jego utrzymania w odpowiednich granicach zob. S. Cieślak, *Formalizm postępowania cywilnego*, Warszawa 2008, s. 110–119.

⁵ Pogląd ten jest obecny w literaturze, zob.: G. Kamiński, *Różnice w uzasadnianiu postanowień wydanych na posiedzeniu niejawnym na zasadach ogólnych i w postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2021, nr 3, s. 46; S. Cieślak, *Aksjologiczna ocena projektu z dnia 26 sierpnia 2021 r. nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie przepisów ogólnych dotyczących postępowania egzekucyjnego (Ud 156)*, PPE 2021, nr 12, s. 14–15.

w postaci funkcjonalności przyjętego rozwiązania⁶. Ograniczenie się do wykładni językowej przywołanego przepisu, bez uwzględnienia celu regulacji, prowadziłoby do dysfunkcyjności regulacji procesowej przyjętej w nowelizacji ustawy. Konieczne jest wobec tego sięgnięcie do metod wykładni celowościowej przywołanego przepisu⁷. W konsekwencji ich zastosowania trzeba uznać, że postanowienie sądu uzasadnione z urzędu na podstawie art. 766¹ § 1 k.p.c. podlega również doręczeniu z urzędu⁸.

W uzasadnieniu głosowanej uchwały SN wyraził również inne poglądy. Sformułowano je na marginesie zasadniczego wyводу i nie mają decydującego znaczenia dla rozstrzygnięcia przedstawionego SN zagadnienia prawnego, są jednak istotne dla praktyki postępowania cywilnego i zasługują na ustosunkowanie się do nich.

Po wprowadzeniu mocą nowelizacji ustawy warunku dopuszczalności apelacji i zażalenia w postaci złożenia w odpowiednim terminie wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku lub postanowienia w praktyce dochodzi do naruszenia procedury przez strony, polegającego na bezpośrednim wnoszeniu środków odwoławczych, bez uprzedniego złożenia wniosku o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem. Procesową konsekwencją takiego błędu strony jest bezwzględna bezskuteczność czynności polegającej na zaskarżeniu orzeczenia, co prowadzi do zastosowania sankcji procesowej w postaci odrzucenia apelacji lub zażalenia jako czynności niedopuszczalnych (art. 373 lub art. 373 w zw. z art. 397 § 3 k.p.c.)⁹. W ten sposób doszło do znaczącego podwyższenia stopnia sformalizowania czynności procesowej strony, polegającej na wniesieniu wymienionych środków odwoławczych. W odniesieniu do takiej sytuacji procesowej SN uznał, że jeżeli z pisma procesowego wynika, że strona nie-reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika nie zgadza się z orzeczeniem, a w świetle okoliczności sprawy nie ma pewności, czy stanowi ono apelację (zażalenie) czy też wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem, sąd powinien zwrócić się

⁶ Zob. kryteria aksjologicznej oceny regulacji procesowej wyróżnione w literaturze – S. Cieślak, *Założenia aksjologiczne postępowania cywilnego – propozycja sformułowania kryteriów aksjologicznej oceny regulacji procesowej* [w:] *Założenia aksjologiczne nowelizacji KPC z dnia 4 lipca 2019 r.*, red. *idem*, Łódź 2020, s. 22–23. Odrębną kwestią jest istnienie aksjologicznego uzasadnienia wprowadzenia zróżnicowania co do sporządzania uzasadnień postanowień wydawanych na posiedzeniach niejawnych w zależności od tego, czy zapadają one w fazie rozpoznawczej czy też na etapie wykonawczym w ramach sądowego postępowania egzekucyjnego. O braku uzasadnienia dla tego zróżnicowania, z czym należy się zgodzić, zob. Z. Woźniak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, Nb 3 do art. 766¹, s. 440; pogląd ten poparł G. Kamiński, *Różnice w uzasadnianiu postanowień...*, s. 45.

⁷ W literaturze są wyrażane negatywne opinie o nowej instytucji wprowadzającej obowiązek złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia orzeczenia, który jest konieczny dla dopuszczalności wniesienia środka odwoławczego w postępowaniu rozpoznawczym. G. Kamiński stwierdza, że „konieczność złożenia wniosku o uzasadnienie może odnieść skutek odwrotny do zamierzonego, tj. przedłużyć postępowanie”; *idem*, *Różnice w uzasadnianiu postanowień...*, s. 41.

⁸ Warto też zaznaczyć, że problem z interpretacją analizowanego przepisu dostrzegł ustawodawca i została zgłoszona propozycja nowelizacji, zakładająca wyraźne unormowanie w tym przepisie również obowiązku doręczenia z urzędu postanowienia wraz z uzasadnieniem; zob. S. Cieślak, *Aksjologiczna ocena projektu...*, s. 15.

⁹ Zgodnie z uchwałą SN z 20.08.2021 r., III CZP 59/20, OSNC 2022, nr 2, poz. 13: „Zażalenie wniesione w terminie tygodniowym od dnia doręczenia odpisu postanowienia z uzasadnieniem, mimo niezgłoszenia wniosku, o którym mowa w art. 357 § 2¹ KPC, podlega odrzuceniu jako niedopuszczalne”.

do niej o wyjaśnienie, czy jej pismo obejmuje niedopuszczalny środek zaskarżenia podlegający odrzuceniu czy też stanowi wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem. Z tego stanowiska SN można wyprowadzić wniosek, że takie łagodne podejście do naruszenia procedury przez stronę nie powinno mieć miejsca, jeżeli sąd nie ma żadnych wątpliwości, że strona wniosła środek zaskarżenia, który w analizowanej sytuacji procesowej jest niedopuszczalną czynnością procesową. Ponadto *a contrario* z poglądu SN można wyprowadzić wniosek, że nierygorystyczne podejście do wadliwej czynności procesowej nie znajduje zastosowania w wypadku, gdy pochodzi ona od profesjonalnego pełnomocnika procesowego. Problem ten jest bardzo istotny i dotyczy kwestii realizacji w procedurze cywilnej należytego standardu konstytucyjnego, jakim jest prawo do zaskarżenia orzeczenia sądu pierwszej instancji oraz prawo do co najmniej dwuinstancyjnego rozpoznania sprawy cywilnej (art. 78 i art. 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. Nr 78, poz. 483, ze zm.; dalej: Konstytucja RP). Problem ten ujawnił się w sposób szczególny po wejściu w życie nowelizacji ustawy. Został też już wcześniej dostrzeżony w orzecznictwie SN, a mianowicie w głosowanej uchwale SN odwołał się do swojego wcześniejszego stanowiska wyrażonego w uchwale z dnia 29 września 2020 r. (III UZP 2/20, OSNP 2021, nr 2, poz. 17).

Oceniając wyrażone przez SN stanowisko, warto poruszyć jeszcze inne kwestie. Na wstępie trzeba podkreślić, że mocą nowelizacji ustawy podwyższono stopień sformalizowania czynności postępowania cywilnego, jaką jest wniesienie środka odwoławczego, o czym już wspomniano¹⁰. Wprowadzenie dodatkowego warunku dopuszczalności tej czynności procesowej, jakim jest uprzednie zażądanie doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem (art. 369 § 1 i art. 394 § 2 k.p.c.), trzeba ocenić jako zaostrzenie stopnia sformalizowania tej czynności w porównaniu z poprzednio obowiązującym stanem prawnym. Wprowadzony nowy warunek dopuszczalności środka odwoławczego jest bowiem charakterystyczny dla wymagań prawnych stawianych nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, objętym przymusem adwokacko-radcowskim. Jako przykład można przywołać art. 398⁵ § 1 k.p.c., według którego skargę kasacyjną wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem stronie skarżącej. Co do zasady, sąd drugiej instancji uzasadnia z urzędu wyrok oraz postanowienie kończące postępowanie w sprawie (art. 387 § 1 zdanie pierwsze k.p.c.). Orzeczenie z uzasadnieniem doręcza się zaś tylko tej stronie, która w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia orzeczenia zgłosiła wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem (art. 387 § 3 zdanie pierwsze k.p.c.).

¹⁰ J. Gołaczyński stwierdza, że mamy w tym wypadku do czynienia ze zwiększeniem rygoryzmu dla stron postępowania; *idem*, *Sporządzenie uzasadnienia jako przesłanka wniesienia apelacji* [w:] *Praktyka wobec nowelizacji postępowania cywilnego. Konsekwencje zmian*, red. M. Dziurda, T. Zembruski, Warszawa 2021, s. 456. Podobnie ocenia tę kwestię G. Kamieński, którego zdaniem „wniosek o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia stał się ważną instytucją prawa procesowego. Wbrew poglądom wyrażanym w uzasadnieniu projektu ustawy nie mamy do czynienia z odformalizowaniem postępowania, ale z jeszcze większym jego sformalizowaniem”; *idem*, *Różnice w uzasadnianiu postanowień...*, s. 41–42.

W konsekwencji oznacza to, że tylko wówczas, gdy strona zażądała w terminie tygodniowym doręczenia jej orzeczenia wraz z jego uzasadnieniem, można mówić, że zostało spełnione wstępne wymaganie dla powstania możliwości wniesienia skargi kasacyjnej¹¹. Gdy z takim żądaniem nie wystąpiono bądź też wystąpiono z nim po upływie terminu do zgłoszenia żądania doręczenia orzeczenia wraz z uzasadnieniem, dwumiesięczny termin do wniesienia skargi kasacyjnej, przewidziany w art. 398⁵ k.p.c., w ogóle nie może rozpocząć biegu, a tym samym jest niemożliwe wniesienie skargi kasacyjnej¹².

O ile taki zaostroszony formalizm procesowy można zaakceptować na płaszczyźnie aksjologicznej w odniesieniu do czynności inicjującej postępowanie kontrolne już po uprawomocnieniu się orzeczenia sądu drugiej instancji, o tyle wprowadzenie tożsamego wymagania w odniesieniu do czynności inicjujących postępowanie drugoinstancyjne nasuwa istotne wątpliwości. Warto przy tym zauważyć, że nawet w wypadku silnie sformalizowanej skargi kasacyjnej podwyższone wymagania prawne nie występują w sytuacji, w której orzeczenie sądu drugiej instancji doręczono skarżącemu z urzędu na podstawie art. 387 § 3 zdanie trzecie k.p.c. Nowe unormowanie wymagania prawnego czynności polegającej na wniesieniu środka odwoławczego (art. 369 § 1 i art. 394 § 2 k.p.c.) wymaga oceny na płaszczyźnie aksjologicznej. Należy w tym przypadku odwołać się do poglądu Trybunału Konstytucyjnego (TK) zakładającego sprzeczność z Konstytucją RP nieproporcjonalnego poświęcenia wartości (prawo do dwuinstancyjnego postępowania i zaskarżenia orzeczenia sądu pierwszej instancji) dla osiągnięcia celu w postaci szybkiego zakończenia postępowania. Trybunał Konstytucyjny zajął się tym zagadnieniem w uzasadnieniu wyroku z dnia 20 maja 2008 r. (P 18/07, OTK-A 2008, nr 4, poz. 61), przy okazji badania zgodności z Konstytucją RP nieobowiązującego już przepisu art. 370¹ k.p.c. Warto przypomnieć, że przepis ten przewidywał odrzucenie *a limine* apelacji wniesionej przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego, jeżeli nie spełniała ona konstrukcyjnych wymagań formalnych. Trybunał Konstytucyjny uznał, że jedyną niepodlegającą wątpliwości wartością chronioną przez art. 370¹ k.p.c. jest szybkość postępowania sądowego. Następnie rozważył, czy zastosowany przez ustawodawcę środek służący tej ochronie jest konstytucyjnie dopuszczalny. W konkluzji stwierdził, że art. 370¹ k.p.c. był niezgodny z art. 45 ust. 1 oraz art. 78 Konstytucji RP. Negatywna ocena regulacji art. 370¹ k.p.c. została uzasadniona przez TK w ten sposób, że wraz ze skorzystaniem z pomocy prawnej profesjonalnego pełnomocnika (wykonującego zawód zaufania publicznego) rośnie ryzyko niepomyślnego dla strony zakończenia postępowania sądowego (w postaci odrzucenia apelacji). Błąd

¹¹ W literaturze przyjmuje się w związku z tym, że „złożenie wniosku o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem jest koniecznym, kreatywnym warunkiem powstania zindywidualizowanego uprawnienia do wniesienia skargi kasacyjnej”; tak: J. Gudowski [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego*, red. T. Ereciński, *Środki zaskarżenia*, t. 3, cz. 2, red. J. Gudowski, Warszawa 2013, s. 1007.

¹² Kwestia ta nie budzi wątpliwości w teorii i praktyce, zob. np. A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska, *KPC. Komentarz*, wyd. 11, Warszawa 2022, Nb 5 do art. 398⁵; tak również w judykaturze SN: postanowienie z 11.12.1996 r., I PKN 45/96, OSNP 1997, nr 14, poz. 254; postanowienie z 30.01.1998 r., III CKU 106/97, Legalis nr 326717.

formalny adwokata, radcy prawnego lub rzecznika patentowego będzie obciążał stronę, która poszukiwała fachowej pomocy, zaś sankcją uchybienia pełnomocnika będzie zamknięcie stronie drogi do merytorycznego rozpatrzenia sprawy przez sąd drugiej instancji. Tym samym zakwestionowany w pytaniu prawnym przepis ograniczał ponad dopuszczalną miarę (w sposób nieproporcjonalny) dostęp do sądu drugiej instancji w sprawach cywilnych.

Standard konstytucyjny określony w przywołanym judykacie TK powinien być odniesiony i wykorzystany do oceny prawidłowego sposobu podejścia organów procesowych do nieprecyzyjnego przejawienia woli zaskarżenia orzeczenia sądu pierwszej instancji, bez sformułowania niebudzącego wątpliwości wniosku o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem na podstawie art. 331 w zw. z art. 369 § 1 i art. 357 w zw. z art. 394 § 2 zdanie pierwsze k.p.c. W konsekwencji odwołania się do stanowiska TK należy przyjąć, że niezależnie od tego, czy takiej wadliwej czynności dopuścił się pełnomocnik profesjonalny czy też strona niezastępowana przez takiego pełnomocnika, przejawienie woli zaskarżenia orzeczenia sądu pierwszej instancji w terminie do złożenia wniosku o doręczenie jego uzasadnienia powinno prowadzić albo do potraktowania go jako wniosku o to doręczenie, albo do wezwania wnoszącego pismo do usunięcia braku formalnego przez precyzyjne sformułowanie żądania zawartego w piśmie procesowym. Potraktowanie analizowanego wymagania w sposób rygorystyczny, tak jak przy skardze kasacyjnej, trzeba byłoby uznać za niespełniające kryterium aksjologicznej oceny regulacji procesowej w postaci zachowania formalizmu procesowego w granicach wyznaczonych przez konstytucyjny standard proporcjonalności sankcji procesowej w stosunku do założonego celu tej regulacji¹³. W wypadku nadmiernego zaostżenia przez ustawodawcę formalizmu procesowego rolą SN i sądów powszechnych powinna być mniej sformalizowana interpretacja przepisów art. 331 w zw. z art. 369 § 1 i art. 357 w zw. z art. 394 § 2 zdanie pierwsze k.p.c. w zw. z art. 373 k.p.c. oraz art. 373 w zw. z art. 397 § 3 k.p.c., tak by zagwarantować stronie realny dostęp do sądu drugiej instancji i kontroli orzeczenia wydanego w pierwszej instancji. Takie podejście powinno się odnosić zarówno do czynności strony niezastępowanej przez pełnomocnika profesjonalnego, jak i do czynności pochodzących od takiego pełnomocnika. W odniesieniu do czynności nieobjętych przymusem adwokacko-radcowskim skorzystanie przez stronę z usług pełnomocnika profesjonalnego nie może się łączyć ze wzrostem ryzyka niekorzystnego dla tej strony wyniku postępowania¹⁴.

¹³ Kryterium aksjologicznej oceny regulacji procesowej w postaci proporcjonalności środków użytych do osiągnięcia założonych przez ustawodawcę celów (KAORP 3A). Zob. S. Cieślak, *Założenia aksjologiczne...*, s. 23.

¹⁴ Zwraca się na to uwagę zarówno w literaturze, jak i judykaturze. W kontekście złożenia przez profesjonalnego pełnomocnika nieopłaconego wniosku o sporządzenie i doręczenie wyroku z uzasadnieniem: zob. S. Cieślak, *Zaufanie strony a zaostżenie rygorów procesowych stosowanych w odniesieniu do wadliwych czynności adwokatów i radców prawnych w postępowaniu cywilnym* [w:] *Tajemnica adwokacko-radcowska i notarialna oraz inne środki ochrony zaufania w postępowaniu cywilnym*, red. *idem*, Warszawa 2022, s. 106–108. Zob. też uzasadnienie wyroku TK z 20.05.2008 r., P 18/07, OTK-A 2008, nr 4, poz. 61.

3. Konkluzje

Na aprobatę zasługuje teza SN, według której: „Złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia i doręczenie postanowienia z uzasadnieniem nie stanowi przesłanki dopuszczalności zażalenia na postanowienie, o którym mowa w art. 766¹ § 1 k.p.c.”. Znaczenie poglądu wyrażonego przez SN w głosowanej uchwale dla praktyki postępowania cywilnego pozostanie istotne do czasu wejścia w życie nowelizacji ustawy z 2023 r., mocą której zmieniono brzmienie przywołanego przepisu w sposób zgodny z poglądem SN.

Pewne zastrzeżenia można sformułować do poglądu wyrażonego w uzasadnieniu głosowanej uchwały. Na mocy nowelizacji ustawy doszło do nadmiernego zaostrzenia formalizmu procesowego przez wprowadzenie dodatkowego warunku dopuszczalności środków odwoławczych, jakim jest złożenie wniosku o sporządzenie i doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem. W wypadku nadmiernego zaostrzenia przez ustawodawcę formalizmu procesowego rolę SN i sądów powszechnych powinna być mniej sformalizowana interpretacja przepisów art. 331 w zw. z art. 369 § 1 i art. 357 w zw. z art. 394 § 2 zdanie pierwsze k.p.c. w zw. z art. 373 k.p.c. oraz art. 373 w zw. z art. 397 § 3 k.p.c., tak by zagwarantować stronie realny dostęp do sądu drugiej instancji i kontroli orzeczenia wydanego w pierwszej instancji, a więc, by zagwarantować realizację standardu ochrony prawnej przewidzianego w art. 78 i 176 ust. 1 Konstytucji RP. Należy uznać, że niezależnie od tego, czy wadliwej czynności, polegającej na żądaniu doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem, dokonuje pełnomocnik profesjonalny czy też strona niezastępowana przez takiego pełnomocnika, przejawienie woli zaskarżenia orzeczenia sądu pierwszej instancji w terminie do złożenia wniosku o doręczenie jego uzasadnienia powinno prowadzić albo do potraktowania go jako wniosku o to doręczenie, albo do wezwania wnoszącego pismo do usunięcia braku formalnego przez precyzyjne sformułowanie żądania zawartego w piśmie procesowym.

Złagodzony sposób podejścia organów procesowych powinien się odnosić zarówno do czynności strony niezastępowanej przez pełnomocnika profesjonalnego, jak i czynności pochodzących od takiego pełnomocnika. W odniesieniu do czynności nieobjętych przymusem adwokacko-radcowskim skorzystanie przez stronę z usług pełnomocnika profesjonalnego nie może się bowiem łączyć ze wzrostem ryzyka niekorzystnego dla tej strony wyniku postępowania.

Literatura

Cieślak S., *Aksjologiczna ocena projektu z dnia 26 sierpnia 2021 r. nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie przepisów ogólnych dotyczących postępowania egzekucyjnego (Ud 156)*, PPE 2021, nr 12.

Cieślak S., *Formalizm postępowania cywilnego*, Warszawa 2008.

Cieślak S., *Założenia aksjologiczne postępowania cywilnego – propozycja sformułowania kryteriów aksjologicznej oceny regulacji procesowej* [w:] *Założenia aksjologiczne nowelizacji KPC z dnia 4 lipca 2019 r.*, red. S. Cieślak, Łódź 2020.

- Cieślak S., *Zaufanie strony a zaostrzenie rygorów procesowych stosowanych w odniesieniu do wadliwych czynności adwokatów i radców prawnych w postępowaniu cywilnym* [w:] *Tajemnica adwokacko-radcowska i notarialna oraz inne środki ochrony zaufania w postępowaniu cywilnym*, red. S. Cieślak, Warszawa 2022.
- Gudowski J. [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego*, red. T. Ereciński. *Środki zaskarżenia*, t. 3, cz. 2, red. J. Gudowski, Warszawa 2013.
- Jagiela J. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. 1, red. T. Zembrzuski, Warszawa 2020.
- Kamieński G., *Różnice w uzasadnianiu postanowień wydanych na posiedzeniu niejawnym na zasadach ogólnych i w postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2021, nr 3.
- Olczak-Dąbrowska D. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, red. T. Szanciło, Warszawa 2019.
- Woźniak Z. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, red. J. Gołaczyński, D. Szostak, Warszawa 2019.
- Zieliński A., Flaga-Gieruszyńska K., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 11, Warszawa 2022.

Streszczenie

Sławomir Cieślak

Złożenie wniosku o doręczenie uzasadnienia postanowienia a dopuszczalność zażalenia na postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym w postępowaniu egzekucyjnym

Na aprobatę zasługuje teza SN, według której „Złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia i doręczenie postanowienia z uzasadnieniem nie stanowi przesłanki dopuszczalności zażalenia na postanowienie, o którym mowa w art. 766¹ § 1 k.p.c.”

Pewne zastrzeżenia można sformułować do poglądu wyrażonego w uzasadnieniu glosowanej uchwały. Na mocy nowelizacji ustawy doszło do nadmiernego zaostrzenia formalizmu procesowego przez wprowadzenie dodatkowego warunku dopuszczalności środków odwoławczych, jakim jest złożenie wniosku o sporządzenie i doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem. W celu zagwarantowania realizacji standardu ochrony prawnej przewidzianego w art. 78 i 176 ust. 1 Konstytucji RP należy przyjąć, że niezależnie od tego, czy wadliwej czynności, polegającej na żądaniu doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem, dokonuje pełnomocnik profesjonalny czy też strona niezastępowana przez takiego pełnomocnika, przejawienie woli zaskarżenia orzeczenia sądu pierwszej instancji w terminie do złożenia wniosku o doręczenie jego uzasadnienia powinno prowadzić albo do potraktowania go jako wniosku o to doręczenie, albo do wezwania wnoszącego pismo do usunięcia braku formalnego przez precyzyjne sformułowanie żądania zawartego w piśmie procesowym.

Słowa kluczowe: postępowanie cywilne; doręczenie uzasadnienia orzeczenia; dopuszczalność środka odwoławczego; formalizm procesowy; konstytucyjne prawo do zaskarżenia orzeczenia sądu pierwszej instancji; prawo do dwuinstancyjnego postępowania sądowego.

Summary

Sławomir Cieślak

Submission of a Request for Service of Reasons of a Court Decision and the Admissibility of a Complaint Against the Decision Issued in Closed Session in Enforcement Proceedings

Submission of a request for delivery of the justification of the court decision and the admissibility of a complaint against a decision issued in the closed session in enforcement proceedings. Gloss to the resolution of the Supreme Court of April 13, 2022 (III CZP 85/22). The thesis of the Supreme Court Resolution of April 13, 2022, deserves approval. According to it "The submission of a request for the preparation of a justification and the delivery of a court decision with the justification is not a condition for the admissibility of a complaint against the decision referred to Art. 766¹ § 1 of the Code of Civil Procedure."

Some critical remarks may be formulated with regard to the view expressed in the justification of the Supreme Court Resolution. Under the amendment to the Code of Civil Procedure of July 4, 2019, the procedural formalism was excessively tightened by introducing an additional condition for the admissibility of legal remedies, which is the submission of an application for the preparation and delivery of a judgment with justification.

In order to guarantee the implementation of the standard of legal protection provided for in Art. 78 and 176 sec. 1 of the Constitution of the Republic of Poland, it should be assumed that regardless of whether the defective request for the delivery of a judgment with the justification is made by a professional representative, or by a party not represented by such a representative, it should be stated that the will to challenge the judgment of the court of first instance submitted within the time limit for the request for delivery of the justification should lead either to treating it as a request for delivery of it or to summon the person to remove the formal defect by precisely expressing the request contained in the pleading.

Key words: civil procedure; delivery of the justification of court decision; admissibility of a complaint; procedural formalism; the constitutional right to appeal against the decision of the court of first instance; the right to two-instance court proceedings.